

**Europeiska miljöbyrån
(EEA), flerårigt
arbetsprogram 1999-2003
– en kort översikt**

Inledning

Europeiska miljöbyrån startades för att stödja Europeiska gemenskapens miljöpolitik och arbetet mot en hållbar utveckling. Miljöbyråns bidrag till detta arbete sker genom att i rätt tid ge tillförlitlig, relevant och särskilt avpassad miljöinformation. Miljöbyrån samordnar och använder sig av ett brett spektrum av data och information från Eionet (Europeiska nätverket för miljöinformation och miljöövervakning), ett europeiskt nätverk bestående av nationella institutioner som arbetar med miljöinformation i miljöbyråns 18 medlemsländer liksom med liknande institutioner i Central- och Östeuropa.

Politiska beslutsfattare har ett trängande behov av enhetliga uppgifter som lämnas i en form som passar för deras användning. Till följd av åtagandet att integrera miljöhänsyn i alla andra politikområden inom Europeiska unionen tillsammans med utvidgningen mot öster har behovet av tillförlitlig och relevant miljöinformation väsentligt ökat och kommer att öka ytterligare för att möta de allt större kraven.

Objektiv, tillförlitlig och jämförbar information av detta slag är nödvändig för beslutsfattare på europeisk och nationell nivå när de utformar, genomför och ytterligare utvecklar miljöpolitik. Med de nya politikområden och krav som skapas varje år kommer det att vara nödvändigt för miljöbyrån att utnyttja sin förmåga till det yttersta för att ge information till de som huvudsakligen använder den.

Dessutom är denna information efterfrågad av en rad olika intressenter och intresseorganisationer. Behovet av att ge relevant information till privata organ och personer kommer också att öka, inte minst beroende på att konceptet med hållbar utveckling vinner mark och att en omsvängning håller på att ske från föreskrifter om utsläppskontroller vid förorenande punktkällor till en minskning av energi- och materialanvändning via förebyggande åtgärder så som miljövänlig produktion och konsumtion.

Miljöbyrån är en central för information som tillhandahålls av och för Eionet, vilket omfattar flera hundra organisationer som lämnar bidrag. Detta nätverk är en demonstration av hur europeiska länder kan samarbeta på ett effektivt och för alla parter fördelaktigt sätt. Det är inte bara det att information delas och förbättras genom gemensamma ansträngningar, utan allmänna problem påtalas genom att den begärda informationen överlämnas, så att allmänna lösningar också kan delas.

Utbyggnadskapaciteten hade högsta prioritet för verksamheten under det första fleråriga arbetsprogrammet och det kommer fortsatt att vara en utmaning för miljöbyrån under de kommande åren. När det nya milleniet närmar sig bestämmer miljöbyrån sina prioriteringar för sitt andra fleråriga arbetsprogram, skisserat i detta dokument.

Miljöbyråns bidrag

Till dess att EU startade sina samordnade ansträngningar inom detta område inriktade sig medlemsstaterna huvudsakligen på att bygga upp egna data- och informationssystem om miljö över hela Europa. Definitioner, indikatorer och statistiska metoder skilde sig åt liksom de viktiga uppgifterna som blev resultatet och utvärderingarna av dessa. Europeiska miljöbyrå startades i Köpenhamn 1993 för att samla, sammanföra och justera de vittomfattande relevanta uppgifter och informationer som redan fanns från nationella miljöorganisationer och miljöbyråer.

Detta var på intet sätt en lätt uppgift. Miljöbyrån började med att samla och undersöka existerande information, bygga upp en bild av vad som var känt och inte om Europas miljö. Samtidigt fanns det ett trängande behov av enhetliga uppgifter som lämnades i en form som direkt kunde användas av politiska beslutsfattare.

Politiska beslutsfattare behöver en fast grund av fakta och analyser på vilken de kan basera standarder och referensindex för bevarande och återställande av miljö kvaliteten. För att förbättra nuvarande lagstiftning behöver

politiska beslutsfattare miljöbyråns system med tidiga varningar för hotande miljöproblem och dess system för utvärdering av effektiviteten hos miljöförordningar och styrmedel som redan trätt i kraft. Innan det fastställs hur stort det ekonomiska biståndet till östeuropeiska grannländer skall bli behöver beslutsfattare inte bara veta statusen hos miljöresurser i dessa länder utan också statusen på miljöinformationen.

Vid Europeiska rådets möte i Luxemburg i december 1997 och senare vid dess möte i Cardiff i juni 1998 gavs EU uppdraget att utveckla och genomföra rapporter om trender hos särskilda indikatorer för hållbar utveckling. Detta rör också EU:s målsättning att integrera miljöhänsyn inom alla andra av Europeiska unionens politikområden. Detta arbete kräver särskilt en oberoende bedömning av de vetenskapliga osäkerheter som uppstår i en ny men snabbt växande vetenskapsgren. Dessutom rör det arbetet miljöbyrån utför bedömning av projekts och strategiers miljöpåverkan. Samtidigt påbörjar EU förberedelserna för östutvidgningen och i samband med denna verksamhet har behovet av tillförlitlig och relevant miljöinformation ökat.

Tillgång till information

Den nuvarande trenden inom miljöområdet går mot en bredare och öppnare rapportering. Detta gäller såväl för länder som för enskilda företag. Det system som utvecklats av miljöbyrån för att ge och dela information ger alla intressenter – EU-organ, nationella ministerier, organisationer och personer i lika grad – en delad tillgång till samma information på europeisk nivå. Genom att ge öppen tillgång till miljöinformation ges medborgare möjligheten att bilda opinioner och vidta lämpliga åtgärder. Den allmänna tillgången som miljöbyrån erbjuder till sina produkter och tjänster främjar också målsättningen att stödja allmänhetens medverkan i beslutsprocessen.

Samarbete

Det geografiska området för miljöbyråns verksamhet sträcker sig redan utanför de 18 medlemsländerna till Phare-länderna och Tacis-länderna (vilket inkluderar Ryssland) och länderna i medelhavsområdet, östersjöområdet och ishavsområdet. Det förväntas att flera av Phare-länderna kommer att bli fullvärdiga medlemmar i miljöbyrån under planeringsperioden 1999-2003, medan kontakter med Tacis-länderna skall intensifieras. En heltäckande alleuropeisk rapportering kommer dock att kräva större resurser både vad gäller ekonomi och personal.

Ett utökat samarbete är också nödvändigt med EU:s generaldirektorat för miljö för att stödja utvecklingen av unionens miljöpolitik, och med generaldirektorat för forskning om femte

ramprogrammet för forskning liksom med generaldirektorat som har ansvar för att integrera miljöhänsyn i sektorspolitik såsom transport, energi och jordbruk. Samarbetet skall också utökas med EU:s Gemensamma forskningscenter och Eurostat.

Dessutom krävs ett utökat samarbete med parter utanför miljöbyrån, såsom Förenta Nationernas miljöprogram, Världshälsoorganisationen, UN/ECE och OECD. Arbetet som miljöbyrån genomför med dessa internationella organisationer säkerställer att information är enhetlig och minskar risken för dubbelarbete. Miljöbyrån samarbetar också med en rad andra organisationer från universitet till finansinstitut.

Framtida utmaningar

I det nya fleråriga arbetsprogrammet har miljöbyrån formulerat sitt uppdrag för de nästa fem åren enligt följande: "EEA strävar efter att stödja en långsiktigt hållbar utveckling och efter att bidra till avsevärda och mätbara förbättringar av miljön i Europa genom att i rätt tid förse de politiska beslutsfattarna och allmänheten med särskilt avpassad, relevant och tillförlitlig information."

Miljöbyrån har, för att ge sitt arbete en inriktning under nästa planeringsperiod, definierat sju särskilda utmaningar som täcker dess olika ansvarsområden. Utmaningarna kommer att vara till hjälp vid fastställande av prioriteringar och av en lämplig resursfördelning. Enkelt uttryckt, de fyra första utmaningarna måste uppnås för att göra det möjligt för miljöbyrån att uppnå de tre sista.

1. Nätverkssamarbete. Utveckla och underhålla Eionet.
2. Bygga upp referenscentrumet för miljöinformation.
3. Utveckla en process från övervakning till rapportering.
4. Upptäcka nya miljöfrågor

5. Stödja utvecklingen av miljöpolitiska åtgärder genom att ta fram information som direkt kan användas av politiska beslutsfattare.
6. Stödja genomförandet och utvärderingen av miljöpolitiska åtgärder.
7. Lämna stöd till miljödelen av EU:s utvidgningsprocess.

Miljöbyråns produktion

Miljöbyråns ansträngningar visar sig i ett brett utbud av produkter och tjänster.

- Miljöbedömningsrapporter som täcker hela skalan av miljöfrågornas orsaker, belastningar, tillstånd, konsekvenser och lösningar.
- Rapporterna om miljöfrågor som behandlar prioriterade problem, sektorer och frågor.
- Ämnesrapporter – övervakning av luft, vatten, mark och andra ämnesområden.
- Tekniska rapporter, vägledning och handböcker riktade till specialister.
- Referenscentrumet som ger tillgång till miljöbyråns databas och andra informationskällor.
- Tjänster och rapporter till politiska beslutsfattare.

Rapporten "Europas miljö" som utkommer vart femte år är troligen den mest kända av miljöbyråns publikationer. Från och med 1999 kompletteras den av den årliga rapporten "Miljösignaler" som grundar sig på viktiga miljöindikatorer. Båda rapporterna ger viktig information och en samlad bedömning som täcker orsaker, belastningar, tillstånd, konsekvenser och samhällslösningar på olika miljöfrågor. På detta sätt kan de ge en bred översikt av den aktuella situationen liksom en antydning om framtidsutsikterna för miljön. Informationen och slutsatserna i dessa rapporter stöds av grafer, kartor och statistik vilket gör dem tillgängliga för både experter och andra intresserade

Programområden

Organisationen av miljöbyråns arbete, såsom det formuleras i det fleråriga arbetsprogrammet, har delats in i fem programområden:

1. **Ämnesdatabaser och ämnesrapporter**, för att förbättra miljöövervakning och miljörapportering.
2. **Samlade bedömningar**, som ger grundliga analyser av enskilda miljöproblem, geografiska områden, ekonomiska sektorer eller lösningar på problemen.
3. **Periodiska rapporter**, omfattar utvecklingen av de ovan nämnda miljöbedömningsrapporterna.
4. **Stöd för rapporteringssystemet**, omfattar utveckling av metoder och dataverktyg som miljöbyrån och Eionet behöver samt utveckling av Referenscentrumet.
5. **Service- och nätverksinfrastruktur**, ger det nödvändiga IT-stödet liksom tjänster för publicering, spridning och information.

Inom varje område kommer varje verksamhetsgrupp att arbeta med ett antal av de projekt som anges i arbetsprogrammet. Processen för utarbetande av en rapport kräver under arbetets gång bidrag från alla programområden. Nedan finns en översikt över de enskilda projekttitlarna inom de fem programområdena.

Översikt över programområden, projektgrupper och projekt

1. ÄMNESDATABASER OCH ÄMNESRAPPORTER	3. PERIODISKA RAPPORTER
1.1 Socioekonomiska data 1.1.1 Datasamarbete med Eurostat 1.1.2 Samarbete med andra organ 1.2 Belastningar på miljön 1.2.1 Utsläpp i atmosfären 1.2.2 Avfall 1.2.3 Kemikalier 1.2.4 Utsläpp i vatten 1.2.5 Utsläpp till mark 1.3 Tillstånd och kvalitet 1.3.1 Luftkvalitet 1.3.2 Vattenkvalitet och vattenresurser 1.3.3 Tillståndet för vilda växter och djur och för biotoper 1.3.4 Markens tillstånd 1.3.5 Marktäckning 1.3.6 Kust- och havsmiljön 1.3.7 Buller	3.1 Femårsrapporten 3.1.1 EU98-Tillståndet för miljön 3.1.2 Tillståndet och utsikter för miljön i Europa 3.2 Regelbundna indikatorbaserade rapporter 3.2.1 Rapporter om miljösignaler i Europa
2. SAMLADE BEDÖMNINGAR	4. STÖD FÖR RAPPORTERINGSSYSTEMET
2.1 Miljöfrågor 2.1.1 Luftkvalitet och ozon 2.1.2 Klimatförändringar 2.1.3 Överbelastning av vattenmiljön 2.1.4 Eutrofiering 2.1.5 Försurning 2.1.6 Förändringar av den biologiska mångfalden 2.1.7 Exponering för kemikalier 2.1.8 Hälsfrågor 2.1.9 Markskador 2.1.10 Avfallshantering 2.2 Regionala bedömningar 2.2.1 Medelhavsområdet 2.2.2 Samlad förvaltning av kustområden (ICZM) 2.2.3 Transport TEN SEA 2.2.4 Landskapsfrågor 2.2.5 Miljön i städer 2.3 Ekonomiska sektorer och styrmedel 2.3.1 Transport 2.3.2 Jordbruk 2.3.3 Energi 2.3.4 Turism 2.3.5 Industri 2.3.6 Hushåll 2.3.7 Styrmedel 2.4 Spridning av forskningsresultat och nya frågor 2.4.1 Forskning och miljöinformation 2.4.2 Nya miljöfrågor	4.1 Scenarier, metoder och riktlinjer 4.1.1 Samlade miljöbedömningar 4.1.2 Scenarier och framtidsprognoser 4.1.3 Riktlinjer för miljörapportering 4.1.4 Stöd för rapporteringskrav (EU-lagstiftning och multilaterala avtal) 4.2 Hantering av data och information 4.2.1 Eionets dataflöden 4.2.2 EEA:s GIS-stöd 4.2.3 Administration av datalagret 4.3 Allmänhetens tillgång till miljöinformation – Referenscentrumet 4.3.1 Katalog över EEA:s och Eionets informationsresurser 4.3.2 EEA:s webbplats – ingången till referenscentrumet 4.3.3 Tillgång till datalagret och ämnesdatabaserna 4.3.4 Länkar till andra informationskällor – GELOS, Envirowindows 4.4 Nätverksamarbete med institutioner m.m. 4.4.1 Eionet och samarbete med icke-medlemsländer (ETC, NFP, NRC) 4.4.2 Europeiska kommissionen (GD, GFC, Eurostat) 4.4.3 Rådet, parlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén, Regionkommittén 4.4.4 Internationella organ 4.4.5 Icke-statliga organisationer (näringsliv och miljöorganisationer)
	5. SERVICE- OCH NÄTVERKSINFRASTRUKTURER
	5.1 Informations- och nätverksteknik 5.1.1 IT-utrustning 5.1.2 Datakommunikationsutrustning 5.1.3 Utveckling av IT-tillämpningar 5.2 Kapacitet och service på informationsområdet 5.2.1 Publicering 5.2.2 Distribution och marknadsföring 5.2.3 Förmedling av miljöinformation 5.2.4 Biblioteks- och informationstjänster

Synpunkter om budgeten

Den största delen av miljöbyråns arbete är till sin natur flerårigt eftersom projekt initieras, utvecklas och genomförs under en period på flera år. Miljöbyrån följer ett flerårigt arbetsprogram. Därför är det konsekvent för miljöbyrån att ha en flerårig budgetberäkning för att dra upp riktlinjer för utvecklingen av sitt arbete på lång sikt.

Miljöbyrån inledde sin verksamhet med en blygsam budget och personalstyrka. Det förutsågs att ansvarsområden och budget skulle successivt växa under åren för att kunna fullgöra uppdraget och tillgodose huvudkundernas behov. Budgeten blev en begränsande faktor första gången 1998, då resursbristen tvingade fram att flera projekt avslutades i förtid. Totalbelopp för 1998 års budget, 16,8 miljoner euro, innebar i verkligheten en minskning av medlen för externa verksamheter jämfört med 1997 års budget. Totalbeloppet för 1999 års budget är 18,1 miljoner euro med en personalstyrka på 68 personer som arbetar på miljöbyråns huvudkontor i Köpenhamn. En grundlig analys av de första årens erfarenheter gör det nu möjligt att bedöma vilka resurser som krävs för att fullt ut verkställa miljöbyråns uppdrag så som det definieras i rådets förordning 1210/90.

I det fleråriga arbetsprogrammet definieras ett minimalt scenario för hur miljöbyrån utvecklas för att kunna fullgöra sina

arbetsuppgifter såsom de definieras i inrättandeförordningen. Detta scenario innebär en årlig budget på 18-20 miljoner euro för de närmaste 2-3 åren, med en ökning till 23 miljoner euro för de sista åren av planeringsperioden. Detta kommer att göra det möjligt att fortsätta att bedriva ett antal utvalda kärnprojekt som gavs hög prioritet i de första årliga arbetsprogrammen, medan bara en blygsam utveckling kommer att kunna ske på andra viktiga områden.

Det fleråriga arbetsprogrammet har utformats så att det finns en viss flexibilitet för ytterligare prioriteringar om medel skulle göras tillgängliga förutom de medel som förutses i den fleråriga budgeten. Konkret kommer i sådana fall direkta förhandlingar att föras med huvudkunderna om hur verksamheterna kan finansieras och bedrivas av miljöbyrån.

Om verksamheten och personalnivån utformas för att möta det växande behovet och för att täcka ett bredare spektrum av verksamhet kommer detta att ha betydelse för budgeten. Med andra ord sagt: Miljöbyrån kommer att behöva ytterligare resurser förutom de som yrkas i det fleråriga arbetsprogrammet för att kunna gripa sig an sådana frågor som stöd till utvidgningen av EU, rapportering på alleuropeisk nivå och integrering av miljöhänsyn inom andra politikområden.